

Skutki reformy finansów jednostek samorządowych - większa samodzielność dochodowa samorządów?

Więcej pieniędzy, większa niezależność – pierwsze efekty reformy finansów samorządów już są widoczne. Dane za 2025 rok pokazują, że jednostki samorządu terytorialnego coraz mocniej opierają swoje budżety na dochodach własnych zamiast państwowych subwencji. Czy to początek nowej ery finansowej samorządów?

Budżety samorządów urosły

W 2025 roku dochody budżetów jednostek samorządu terytorialnego wyniosły 468,2 mld zł, co oznacza wzrost o 8,5% w porównaniu z rokiem poprzednim. Jednocześnie wydatki JST osiągnęły poziom 466,4 mld zł, rosnąc o 7,9% rok do roku. Najważniejszą zmianą okazała się jednak nowa struktura finansowania samorządów. Reforma wprowadziła model oparty przede wszystkim na dochodach własnych, a nie – jak dotychczas – na subwencjach z budżetu państwa.

PIT i CIT przejęły główną rolę

Największym źródłem dochodów bieżących JST stały się wpływy z udziałów w podatkach PIT i CIT. W 2025 roku odpowiadały one już za 49,1% dochodów bieżących, podczas gdy rok wcześniej było to 28,3%. Dochody z tego tytułu wzrosły aż o 88,5% względem 2024 roku, co pokazuje skalę zmian w systemie finansowania samorządów. Jednocześnie znacząco zmniejszyło się uzależnienie JST od subwencji ogólnej – jej udział w dochodach bieżących spadł z 31,6% do 12,2%.

Samorządy z nadwyżką

Po raz pierwszy od dłuższego czasu budżety JST zakończyły rok wyraźną nadwyżką finansową. Ogólny wynik finansowy samorządów wyniósł +1,8 mld zł, podczas gdy rok wcześniej sektor notował stratę na poziomie -0,8 mld zł. Jeszcze bardziej imponująco wygląda nadwyżka operacyjna, czyli różnica między dochodami i wydatkami bieżącymi. W 2025 roku osiągnęła ona 39,3 mld zł, co oznacza wzrost o 20,3% rok do roku. Dla samorządów oznacza to przede wszystkim większą przestrzeń do realizacji inwestycji i poprawy lokalnej infrastruktury.

Większa niezależność, większe możliwości

Według danych relacja udziałów PIT i CIT w „nieznaczonych” dochodach bieżących wzrosła w aż 99,5% JST, co pokazuje, że niemal wszystkie samorządy zwiększyły poziom dochodów własnych. Reforma ma również uprościć system finansowania poprzez odejście od tradycyjnych części subwencji na rzecz tzw. potrzeb finansowych JST.

Nie wszyscy skorzystają tak samo

Ekspertki zwracają jednak uwagę, że mimo ogólnej poprawy sytuacji finansowej część samorządów może odczuć skutki zmian mniej korzystnie. Nowy algorytm wyliczania potrzeb finansowych może oznaczać spadek środków transferowych dla wybranych JST. Mimo tych wyzwań pierwsze miesiące funkcjonowania reformy pokazują wyraźnie: samorządy stają się bardziej samodzielne finansowo, a ich budżety – bardziej odporne na wahania systemowe.

Reforma, która może zmienić lokalne finanse

Wzrost dochodów własnych, rekordowa nadwyżka operacyjna i większe możliwości inwestycyjne sprawiają, że reforma finansów JST może okazać się jedną z najważniejszych zmian dla samorządów ostatnich lat. Najbliższe miesiące pokażą, czy nowy model rzeczywiście zapewni lokalnym władzom większą stabilność i niezależność finansową.

Więcej danych na temat finansów JST w Systemie Monitorowania Usług Publicznych:

<https://smup.gov.pl/>